

УДК 81'243:378.147

**ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ
ІНОЗЕМНОЇ МОВИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СФЕРИ
ТУРИЗМУ ТА СЕРВІСУ***Н.І. Савчук*

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

У статті розкрито підходи до організації навчання іноземної мови майбутніх фахівців сфери туризму та готельного господарства, вказано на можливі шляхи використання закордонного досвіду викладання в Україні.

Показано, що сучасні умови життя сприяють активному розвитку туристської індустрії та сфери сервісу. Зростаючий попит на надання якісних туристських і готельних послуг, а також послуг сфери обслуговування визначає необхідність у кваліфікованих фахівцях.

Наголошено, що випускники ВНЗ повинні володіти теоретичними знаннями, практичними навичками за обраними напрямками навчання, готовністю до вирішення професійних завдань у відповідних видах професійної діяльності, а також загальнокультурними і професійними компетенціями.

У результаті вивчення іноземних мов студенти повинні володіти уміннями отримання інформації із зарубіжних джерел; використовувати знання іноземних мов у професійній діяльності; володіти основами ділових комунікацій і мовного етикету; а також повинні знати культуру і традиції країн, мови яких ми вивчаємо. Такі вимоги до володіння

іноземними мовами випускниками немовних ВНЗ включають необхідність обов'язкового врахування специфіки майбутньої професійної діяльності, визначають сучасні напрямки в галузі викладання іноземних мов.

Доведено, що вимоги до володіння іноземними мовами випускниками немовних вузів, включають необхідність обов'язкового врахування специфіки майбутньої професійної діяльності, визначають сучасні напрямки в галузі викладання іноземних мов.

Наголошено, що іноземна мова сьогодні є не просто однією з вузівських дисциплін, а необхідною складовою професійної підготовки. Вивчення на формування професійно-значущих якостей і всебічний розвиток особистості студента. Навчання іноземних мов на основі професійно-орієнтованого підходу, комплексне застосування активних методів та інтерактивних технологій навчання мають професійну значущість змісту навчання, сприятимуть формуванню компетентних фахівців у галузі туризму та сервісу.

Ключові слова: іноземна мова, комунікативна компетенція, професійна компетенція, міжкультурні комунікації.

Актуальність дослідження. Сучасні умови життя сприяють активному розвитку туристської індустрії та сфери сервісу. Зростаючий попит на надання якісних туристських і готельних послуг, а також послуг сфери обслуговування визначає необхідність у кваліфікованих фахівцях. Випускники вузу повинні володіти теоретичними знаннями, практичними навичками за обраними напрямками навчання, готовністю до вирішення професійних завдань у відповідних видах професійної діяльності, а також загальнокультурними і професійними компетенціями.

Основний зміст статті. Особливе становище в палітрі необхідних професійних якостей фахівця в галузі туризму та сервісу займає знання іноземних мов (далі – ІМ). Все гостріше відчувається потреба у фахівцях, здатних і готових вступати в міжособистісні та ділові комунікації з представниками інших країн і культур, здатних вирішувати професійні завдання в умовах іншомовного спілкування. Однак досить часто випускники немовних спеціальностей університетів виявляють низький рівень володіння іноземною мовою, не націлені використовувати його в ситуаціях спілкування, пов'язаних з професійною діяльністю. Слабка мовна підготовка випускників впливає на їх професійну адаптацію і є перешкодою при влаштуванні на роботу.

Сьогодні у великих готельних і туристських компаніях володіння однією або декількома іноземними мовами – необхідна вимога до претендента. Таким чином, очевидною

необхідністю спеціальної підготовки студентів до професійно-орієнтованого спілкування іноземною мовою, що передбачає формування іншомовних комунікативних умінь з метою вирішення професійних завдань. В немовних вузах навчання іноземної мови з урахуванням майбутньої професії набуває сьогодні пріоритетного значення. Випускники, які навчаються за напрямками підготовки «Туризм» повинні володіти усною та письмовою комунікацією з іноземних мов, готовністю до роботи в іншомовному середовищі і міжкультурної комунікації у майбутній професійній діяльності. Крім того, повинна приділятися увага формуванню поваги і толерантності по відношенню до культури та звичаїв інших країн і народів, терпимого ставлення до національних, расових, конфесійних відмінностей.

В результаті вивчення іноземних мов студенти повинні володіти уміньми отримання інформації із зарубіжних джерел; використовувати знання іноземних мов у професійній діяльності; володіти основами ділових комунікацій і мовного етикету; а також повинні знати культуру і традиції країн, мови яких ми вивчаємо. Такі вимоги до володіння іноземними мовами випускниками немовних вузів, включають необхідність обов'язкового врахування специфіки майбутньої професійної діяльності, визначають сучасні напрямки в галузі викладання іноземних мов.

Основною метою вважаємо розвиток іншомовної комунікативної компетенції та професійної компетенції, яка передбачає здатність студента

організувати свою іншомовну діяльність адекватно до ситуацій професійного спілкування. Очевидно, що під час навчання іноземних мов пріоритетне значення надається професійно-орієнтованому підходу. Під професійно-орієнтованим розуміємо навчання, засноване на урахуванні потреб студентів, зумовлених особливостями майбутньої професії. Професійно-орієнтований підхід у навчанні іноземної передбачає формування у студентів здатності іншомовного спілкування в конкретних професійних, ділових, наукових сферах і ситуаціях з урахуванням особливостей професійного мислення, при організації мотиваційно-спонукальної і орієнтовно-дослідницької діяльності [5, с. 21]. Слід зазначити, що процес навчання іноземним мовам орієнтований не тільки на читання літератури за фахом, розвиток умінь орієнтуватися в потоці професійної інформації, а й засвоєння спеціальної лексики та термінології.

Дуже важливим є розвиток комунікативних навичок у певних професійних ситуаціях, здібностей обмінюватися інформацією на зрозумілому реципієнтам рівні, тобто бути ефективним учасником міжкультурної комунікації, що для фахівців в області сервісу і туризму є особливо актуальним. Професійно-орієнтоване спілкування передбачає взаємодію представників різних культур у сфері професійної комунікації. Воно спрямоване на успішне вирішення задач професійно значущих для учасників спілкування шляхом досягнення взаєморозуміння [3]. У ході навчання

іноземним мовам необхідно приділяти увагу розвитку вмінь налагодження і підтримки діалогу, здібностей висловити свою точку зору з певних проблем (користуючись доступними засобами ІМ), аргументувати свої доводи, а також вмінно слухати і чути партнера по спілкуванню, розпізнавати і адекватно інтерпретувати інтенціональні позиції співрозмовника. Ефективність комунікації залежить від здатності партнерів зрозуміти інтенціональну спрямованість співрозмовник тексту, а також донести свої смисли до нього. Від умінь «увійти» в ситуацію партнера по спілкуванню залежить досягнення смислового контакту, який є в основі повноцінних діалогічних відносин і визначає успішність здійснення професійно-орієнтованого спілкування іноземною мовою.

Навчання майбутніх фахівців в галузі туризму та сервісу стратегіям професійної комунікативної взаємодії, адекватній мовній поведінці, ефективного впливу на партнера передбачає розвиток навичок ідентифікації та породження текстів „мовних моделей, що використовуються в ситуаціях професійного спілкування. Це досягається за допомогою використання продуктивних освітніх технологій та активних методів навчання ІМ, відмітними особливостями яких є: вищий ступінь свідомості та активізації мислення, сприйняття і поведінки студентів; високий ступінь залученості в процес навчання і обов'язковість взаємодії навчання між собою; високий рівень мотивації і творчості в навчанні; ефективність

розвитку професійно-прикладних навичок в стислі терміни [5, с. 57].

Навчання іноземних мов в сучасних умовах проходить на інтерактивній основі, що передбачає організацію інтенціональної діалогової взаємодії викладача та студентів, студентів у групах. Це відбувається за допомогою моделювання ситуацій реального професійного спілкування, створення умов, максимально наближених до діяльності фахівця в галузі туризму та сервісу. У створюваних ситуаціях професійного характеру необхідно звертати увагу на моделювання соціального та предметного змісту майбутньої професійної діяльності, що допоможе студентам усвідомити її сутність, вимоги до професіонала, подумки побудувати образ фахівця, здатного ефективно виконувати поставлені завдання, співвіднести його з образом власного «Я» і розробити стратегію дій, спрямовану на досягнення бажаного результату.

До основних видів роботи відносимо розігрування комунікативних ситуацій, обговорення професійно значущих питань, дискусії, а також рольові ігри, драматизації, інтерв'ю. Освоєнню ІМ професійного спілкування сприяє використання методу проектів і презентацій. Застосування технології інтерактивного навчання розвиває здібності студентів самостійно переносити раніше набуті знання в нову ситуацію, знаходити варіанти вирішення поставленої проблеми, застосовувати раніше засвоєні способи діяльності для її вирішення, вчитися налагоджувати діалогічні відносини з партнерами в рамках професійної

комунікації. Взаємодії студентів що обмежуються завчанням і відтворенням вже готових, представлених у навчальних посібниках діалогів і ситуацій, педагогічно малоефективні. Особливо, якщо при цьому домінує установка на емоційно-смыслову нейтральність висловлювань, якщо навчаються фізично і статусно фіксовані в просторі навчальної аудиторії, якщо в ході взаємодії не знаходять реалізації інші засоби спілкування, включаючи контакт очей, імпліцитні смисли, інтонаційний лад, паузи, темп, тембр голосу і невербальні компоненти мови.

При організації рольових ігор, драматизацій, симуляцій комунікативних ситуацій (наприклад, бесіда з клієнтами в офісі туристської фірми, бронювання туру, бронювання номера в готелі, вирішення можливих проблем в готелі і ін.) Слід приділяти увагу не тільки відпрацюванню необхідних граматичних структур і лексичних одиниць, але і роз'ясненню оптимальних в даних ситуаціях мовних тактик, створенню можливого сценарію комунікації. При відборі змісту навчання ІМ в рамках професійно-орієнтованого підходу слід враховувати основні цілі навчання ІМ студентів напрямів «Туризм» і «Сервіс». Матеріал повинен бути цікавий навчати з професійної точки зору, сприяти підготовці до майбутньої професійної діяльності та подальшого професійного розвитку. Матеріал повинен давати студентам сучасне уявлення про досліджувані сфери, про професійні обов'язки фахівців, давати визначення та основні поняття

туризму, гостинності та сфери сервісу, інформацію країнознавчого і соціокультурного характеру.

У змісті навчання ІМ повинні обов'язково відображати сучасний стан та напрямки розвитку туристської індустрії та сфери сервісу в Україні та світі. У процесі навчання ІМ велика увага приділяється роботі з текстами як джерелами необхідних лексичних і термінологічних одиниць, а також новітньої інформації за профілем професійної підготовки. Оскільки метою навчання є формування у майбутнього фахівця здатності використовувати іноземну мову як інструмент реального спілкування в полікультурному суспільному просторі, то тексти повинні мати автентичний характер. Це оригінальні тексти, створені для реальних умов спілкування, а не для вузько витлумачених навчальних ситуацій, цінні в пізнавальному відношенні і відображають особливості професії, життя і культури країни досліджуваної мови. Корисно використовувати прагматичні тексти, статті з журналів і газет, ресурси Інтернету. Варто приділяти увагу не тільки завданням на розуміння змісту тексту (наприклад, відповіді на питання за змістом тексту; визначення відповідності наведених висловлювань змістом тексту; складання таблиць або схем з утримання тексту; передача змісту тексту і т.д.), але і завданням творчого характеру, що дозволять зрозуміти основну ідею тексту, інтерпретувати інтенціональний посыл автора тексту, висловити власне бачення проблеми, своє ставлення до проблем, представлених в тексті.

До таких завдань можуть ставитися передтекстові завдання (наприклад, обговорення питань, що стосуються теми тексту, прогнозування змісту тексту за заголовком, фотографіям, картинках і ін.) Завдання після прочитання тексту (передати короткий зміст тексту і висловити власне розуміння основної ідеї тексту; висловити своє ставлення до наявної в тексті проблеми; обговорити порушені проблеми ширше, не тільки в рамках міститься в тексті інформації, знайти додаткові матеріали з проблеми і т.д.). Ефективним способом розвитку навичок спілкування є організація обговорень актуальних проблем, що мають значення для професійного та особистісного становлення навчання. Обговорення можуть ґрунтуватися на інтерпретації текстів і статей, які зачіпають актуальні професійні проблеми. Викладачем також можуть складатися питання для обговорення. Такі питання зазвичай не передбачають однозначних відповідей, спонукаючи до різнобічного розгляду зачепленої проблеми і відкривають можливості для обміну думками в даному напрямку. Окрім питань можна використовувати завдання, де необхідно висловити згоду / незгоду з наведеними висловлюваннями, представити свою інтерпретацію висловлювань, обґрунтувати своє ставлення до обговорюваної проблеми, провести обговорення в мікрогрупах, скласти монолог з теми і т.д. У процесі обговорень і дискусій стикаються, зіставляються різноманітні ціннісно-сміслові установки, ціннісні позиції. У студентів формується досвід публічної аргументації

власної точки зору, досвід вслухання в аргументацію партнерів зі спілкування, досвід прийняття чужої ціннісно-сислової позиції, досвід групової взаємодії, співпраці в пошуку оптимального рішення та ін. Використання у процесі навчання проектних завдань є ще одним ефективним інтерактивним інструментом формування професійних умінь і особистісних якостей майбутніх фахівців.

Проектна технологія заснована на ідеї взаємодії студентів у групі, в ході якої вони беруть на себе індивідуальну та колективну відповідальність у вирішенні навчальних завдань. Застосування проектної технології створює умови для взаємодії і співпраці викладача і студентів, студентів між собою, дозволяє «активізувати навчально-пізнавальну діяльність і активізувати студента як суб'єкта даної діяльності, реалізувати його особистісний потенціал» [4, с. 124], виробити навички роботи в команді. Проектна технологія передбачає вирішення певної проблеми, її детальну розробку і спрямована на отримання та презентацію результату, який можна застосувати в реальній практичній діяльності. Для досягнення бажаних результатів в ході проектної діяльності студентам необхідно самостійно мислити, використовувати міжпредметні зв'язки, залучаючи для цього знання з різних областей, свій особистий досвід, необхідне вміння прогнозувати результати різних варіантів вирішення проблеми, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки. З різноманітних видів проектів доцільним видається виконання проектних за-

вдань, що мають професійну спрямованість і становлять для студентів професійний інтерес (наприклад, підготовка та презентація проектів фірм і компаній сфери обслуговування, розробка рекламних проектів туристських компаній, просування туристської продукції, розробка маршрутів турів, організація та проведення екскурсій та ін.). Результати виконаної роботи оформляються у вигляді презентацій з використанням комп'ютерних технологій.

Висновки. Іноземна мова сьогодні є не просто однією з вузівських дисциплін, а необхідною складовою професійної підготовки. Вивчення на формування професійно-значущих якостей і всебічний розвиток особистості студента. Навчання іноземних мов на основі професійно-орієнтованого підходу, комплексне застосування активних методів та інтерактивних технологій навчання, має професійну значущість змісту навчання, що сприятимуть формуванню компетентних фахівців у галузі туризму та сервісу.

Література

1. Федеральний державний освітній стандарт вищої професійної освіти за напрямом підготовки 100100 «Сервіс» (кваліфікація (ступінь) «бакалавр»). <http://мінобрнаукі.рф/> > > Федеральний державний освітній стандарт вищої професійної освіти за напрямом підготовки 100400 «Туризм» (кваліфікація (ступінь) «бакалавр»). <http://мінобрнаукі.рф/>
2. Ионов А. М. Методика обучения профессионально ориентированному устному общению студентов бакалавриата на основе лингвокультурологического подхода (направление подготовки 031900 «Международные отношения») : авто-

реф. дис. канд. пед. наук : спец. 13.00.02 – теория и методика обучения и воспитания (иностранный язык) / Анна Михайловна Ионова ; Московский городской педагогический университет. – М., 2012. – 21 с.

3. Коряковцева Н.Ф. Современная методика организации самостоятельной работы изучающих иностранный язык : Пособие для учителей / Н.Ф. Коряковцева. – М. : АРКТИ, 2002. – 176 с.

4. Образцов П.И. Профессионально-ориентированное обучение иностранному языку на неязыковых факультетах вузов : Учебное пособие / П.И. Образцов, О.Ю. Иванова ; под ред. П.И. Образцова. – Орел : ОГУ, 2005. – 114 с.

Savchuk N.I. ORGANIZATION OF PROFESSIONALLY-ORIENTED FOREIGN LANGUAGE TEACHING OF FEATURE PROFESSIONALS OF THE SPHERE OF TOURISM AND SERVICE. The article deals with the approaches to foreign language teaching of the future professionals of the sphere of tourism and hotel industry. The possible ways of international experience application of teaching in Ukraine are indicated.

It has been shown that modern living conditions promote the development of the industry of tourism and service. The growing demand for the providing of quality tourism and hotel services determines the need for the qualified specialists.

The article emphasizes the fact that high school graduates should possess theoretical knowledge, practical skills of selected areas of training, preparedness for solution of professional tasks in corresponding types of professional activities as well as general cultural and

professional competences.

As a result of study of foreign languages, students should possess the skills of obtaining information from foreign sources; using knowledge of foreign languages in professional activity; possessing the basics of business communication and language etiquette; and should know the culture and traditions of the countries whose languages we study. These requirements for foreign language command by the graduates of non-language universities, include the need for obligatory consideration of the specificity of future professional activity, identify modern trends in the teaching of foreign languages.

We prove that the requirements for the command of foreign languages by the graduates of non-language universities include the need for obligatory consideration of the specificity of future professional activity, identify modern trends in the teaching of foreign languages.

We stress that the foreign language today is not just one of the high school subjects but is a compulsory part of professional training to form professionally-relevant skills and universal development of the student's personality. Learning of foreign languages based on the professionally-oriented approach, complex use of active and interactive technologies of learning have professional significance of learning content that will promote the formation of competent professionals in the sphere of tourism and service.

Keywords: foreign language, communicative competence, professional competence, intercultural communications.

Савчук Н.І. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНОГО ОБУЧЕННЯ ІНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ БУДУЩИХ СПЕЦІАЛІСТОВ СФЕРИ ТУРИЗМА І СЕРВІСА. В статті розкрито підходи к організації об-учення інострaнному мові будучих спеціалістів сфери туризму і гостиничного господарства і вказано на можливі шляхи використання зарубіжного досвіду викладання в Україні.

Показано, що сучасні умови життя сприяють активному розвитку туристської індустрії і сфери сервісу. Рістущий запит на надання якісних туристських і гостиничних послуг, а також послуг сфери обслуговування визначає необхідність в кваліфікованих спеціалістах.

Відзначено, що випускники вишу повинні мати теоретичні знання, практичними навичками по вибраним напрямкам навчання, готовністю к вирішенню професійних завдань в відповідних видах професійної діяльності, а також загальнокультурними і професійними компетенціями.

В результаті вивчення інострaнних мов студенти повинні володіти навичками отримання інформації з зарубіжних джерел; використовувати знання інострaнних мов в професійній діяльності; володіти основами ділових комунікацій і мовного етикету; а також повинні знати культуру і традиції країн, мови яких ми вивчаємо. Такі вимоги к володінню інострaнними мовами випускниками

неязыковых вузов, включают необходимость обязательного учета специфики будущей профессиональной деятельности, определяют современные направления в области преподавания иностранных языков.

Доказано, что требования к владению иностранными языками выпускниками неязыковых вузов включают необходимость обязательного учета специфики будущей профессиональной деятельности, определяют современные направления в области преподавания иностранных языков. Отмечено, что иностранный язык сегодня является не просто одной из вузовских дисциплин, а необходимой составляющей профессиональной подготовки. Изучение на формирование профессионально значимых качеств и всестороннее развитие личности студента.

Обучение иностранным языкам на основе профессионально-ориентированного подхода, комплексное применение активных методов и интерактивных технологий обучения, имеет профессиональную значимость содержания обучения, способствующие формированию компетентных специалистов в области туризма и сервиса.

Ключевые слова: иностранный язык, коммуникативная компетенция, профессиональная компетенция, межкультурные коммуникации.